

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

Міжнародна безпека

рівень вищої освіти: другий (магістерський)

галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»

спеціальність: 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

освітня програма: «Міжнародні відносини та регіональні студії»

спеціалізація: _____

вид дисципліни: обов'язкова

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2010/2021 навчальний рік

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: к. політ. наук., доцент кафедри Гайко О.С.

Силабус схвалено на засіданні кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

Протокол від “ ” червня 2020 року №

Завідувач кафедри _____
(підпис)

Новікова Л. В.
(прізвище та ініціали)

1. Дані про викладача, що викладає дисципліну

Прізвище, ім'я по батькові викладача	Гайко Олег Сергійович
Контактний тел.	(057) 705-10-59
E-mail:	hayko@ukr.net
Розклад занять	Середа (нижній тиждень) 15-20 П'ятниця 12.00
Консультації	

2. Анотація дисципліни

Вивчення дисципліни «Міжнародна безпека» передбачає ознайомлення студентів із основними категоріями, теоретичними підходами і проблематикою міжнародної безпеки

Навчальна дисципліна належить до обов'язкових дисциплін.

Пререквізити. Вивчення дисципліни передбачає попереднє засвоєння кредитів з «Міжнародні відносини та світова політика», «Теорії міжнародних відносин», «Політичної географії світу», «Країнознавство».

Постреквізити. Основні положення навчальної дисципліни мають застосовуватися при вивченні фахових дисциплін

3. Опис навчальної дисципліни

3.1. Мета навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни: ознайомлення із основними теоретичними підходами і проблематикою міжнародної безпеки

3.2. Основні завдання вивчення дисципліни: орієнтуватися в основних підходах та проблематиці міжнародної безпеки, надання базових знань для аналізу міжнародних політичних процесів, міжнародної політики та ризиків, викликів, загроз національній і міжнародній безпеці в сучасному світі.

3.3. Кількість кредитів – 5

3.4. Загальна кількість годин – 150

3.5 Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	
Семестр	
1-й	
Лекції	
30 год.	
Практичні, семінарські заняття	
15 год.	
Лабораторні заняття	
Не передбачені	
Самостійна робота	
105 год.	

Індивідуальні завдання
Не передбачені

3.6. Заплановані результати навчання

Перелік предметних компетентностей здобувача вищої освіти

ЗК 2	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК 3	Здатність планувати та управляти часом.
ЗК 4	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичній діяльності.
ЗК 5	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК 7	вміння аргументувати вибір шляхів вирішення завдань професійного характеру, критично оцінювати отримані результати та обґрунтовувати прийняті рішення;
СК 1	поглиблені знання про природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, типи та види міжнародних акторів, сучасні тенденції розвитку світової політики;
СК 2	Поглиблені знання про природу та джерела зовнішньої політики, еволюцію підходів до формування та здійснення зовнішньої політики, принципи організації системи зовнішньої політики та функціонування інститутів зовнішньої політики
СК 3	Здатність аналізувати та прогнозувати міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, суспільному, культурному та інформаційному.
СК 7	Розуміння особливостей розвитку країн та регіонів світу, сутності процесів глобалізації, сучасних глобальних та регіональних процесів, включаючи процеси європейської та євроатлантичної інтеграції.

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

Знання	
РН 1	Демонструвати фундаментальні знання, набуті у процесі навчання, щодо природи, джерел та напрямів еволюції міжнародних відносин, міжнародної політики, зовнішньої політики держав, стану теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики.
РН 2	Демонструвати розуміння сутності процесів глобалізації та аналізувати їх вплив на міжнародні відносини.
РН 3	Демонструвати знання наукових підходів, методологій та методик дослідження проблем міжнародних відносин та зовнішньої політики.
Уміння/навички	

РН 9	Збирати, обробляти та аналізувати інформацію про стан міжнародних відносин, світової політики та зовнішньої політики держав
РН 11	Оцінювати та аналізувати міжнародні та зовнішньополітичні проблеми та ситуації, пропонувати підходи до вирішення таких проблем.
Комунікація	
РН 22	Брати участь у фахових дискусіях із проблем міжнародних відносин, зовнішньої політики та міжнародних комунікацій, поважати опонентів і їхню точку зору

4. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Основні поняття міжнародної безпеки.

Визначення міжнародної безпеки. Співвідношення між національною безпекою, регіональною безпекою та міжнародною безпекою. Визначення ризиків, викликів і загроз міжнародній безпеці. Суб'єкти міжнародної безпеки.

Тема 2. Теоретичні підходи до міжнародної безпеки

Загальна характеристика теоретичних підходів до міжнародної безпеки. Вивчення безпеки в рамках Міжнародної політичної соціології (*International Political Sociology (security studies)*). Копенгагенська школа міжнародних відносин (*Copenhagen School (international relations)*). Школа безпеки країн третього світу (*Third World Security School*). Паризька школа дослідження безпеки (*Paris School (security studies)*).

Тема 3. Проблема демографії та міграції в міжнародній безпеці.

Демографічний перехід та його наслідки в розвинутих країнах. Демографічний тиск в країнах, що розвиваються. Демографічні проблеми в розвинутих регіонах (Японія, країни Західної Європи та Північної Америки). Загроза неконтрольованої міграції.

Тема 4. Проблема ресурсів та продовольства в міжнародній безпеці.

Обмеженість ресурсів та нерівномірний доступ до них в сучасному світі. Залежність від зовнішніх ресурсів низкою країн. Ресурси – чинник соціально-політичної стабільності в країнах, що розвиваються. Проблема голоду. Проблеми і перспективи країн-експортерів природних ресурсів. Загроза війн за доступ до природних ресурсів в країнах, що розвиваються.

Тема 5. Гуманітарний аспект міжнародної безпеки.

Нерівномірний розвиток людського капіталу в сучасному світі. Архаїзація населення третього світу. Торгівля людьми. Права людини. Проблема доступності медичних послуг і розвитку медицини. Релігійні та етнічні конфлікти. Проблема урбанізації/деурбанізації в сучасному світі.

Тема 6. Міжнародна воєнна безпека

Військові конфлікти у сучасному світі. Особливості трансформацій військових конфліктів у другій половині ХХ ст. Професіоналізація і скорочення чисельності армій в розвинутих країнах. Війни на периферії світової системи. Міжнародні механізми обмеження війн. Обмеження і нерозповсюдження ядерного озброєння.

Розповсюдження озброєння масового ураження як основна загроза міжнародній военній безпеці.

Тема 7. Системи колективної безпеки.

Поняття системи колективної безпеки. Значимість колективної безпеки для міжнародної безпеки. Особливості формування систем колективної безпеки в другій половині XX ст. Сучасні системи колективної безпеки.

Тема 8. Проблема тероризму та іррегулярних армій в міжнародній безпеці.

Актуалізація проблеми тероризму в другій половині XX ст. Особливості тероризму на початку XXI ст. Іррегулярні армії: передумови виникнення та особливості розвитку. Війни нового типу. Гібридні війни. «Приватизація» війн і військових організацій. Тероризм і іррегулярні армії в глобальній економічній та інформаційній системі. Втрата державами монополії на застосування насилля як загроза міжнародній безпеці.

Тема 9. Міжнародна економічна безпека та проблеми економічного розвитку.

Вплив економічного добробуту на соціально-політичні процеси. Внутрішні і зовнішні загрози національній економічній безпеці. Ризики від взаємозалежності національних економік в рамках глобального ринку. Загострення конкуренції за ринки збуту: ризики та загрози для міжнародної безпеки. Проблеми і перспективи економічного добробуту в країнах, що розвиваються.

Тема 10. Міжнародна екологічна безпека.

Наявні ризики та загрози в сфері міжнародної екологічної безпеки. Міжнародні організації із забезпечення екологічної безпеки. Міжнародні нормативно-правові акти направлені на поліпшення екологічної ситуації в світі.

Тема 11. Міжнародна епідеміологічна безпека.

Вплив епідемій на соціально-політичну та економічну ситуацію. Кореляція між рівнем економічного добробуту країни та епідеміологічною загрозою. Міжнародні інститути та організації із забезпечення епідеміологічної безпеки. Сучасні епідеміологічні виклики та загрози. COVID-19: економічні і політичні наслідки для світу.

Тема 12. Міжнародна інформаційна безпека.

Інформаційна революція та її наслідки. Проблема суверенітету в інформаційну епоху. Нормативно-правове регулювання інформаційної сфери. Специфіка кібертероризму. Ризики і загрози інформаційній безпеці в сучасному світі.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усьо го	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	ла б	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Основні поняття міжнародної безпеки.	12 год	2 год/ 1 тиж	1год/ 2 тиж			9 год						
Тема 2. Теоретичні підходи до міжнародної безпеки	12 год	2год/ 2тиж	1 год/ 2 тиж			9 год						

Тема 3. Проблема демографії та міграції в міжнародній безпеці	12 год	2 год/ 3 тиж	1 год/ 4 тиж			9 год						
Тема 4. Проблема ресурсів та продовольства в міжнародній безпеці.	12 год	2год/ 4тиж	1 год/ 4тиж			9 год						
Тема 5. Гуманітарний аспект міжнародної безпеки.	15 год	4 год/ 5-6 тиж	2 год/ 6 тиж			9 год						
Тема 6 . Міжнародна воєнна безпека	12 год	2 год/ 7тиж	1 год/ 8 тиж			9 год						
Тема 7. Системи колективної безпеки	12 год	2 год/ 8 тиж	1 год/ 8тиж			9 год						
Тема 8. Проблема тероризму та іррегулярних армій в міжнародній безпеці.	15 год	4 год/ 9-10 тиж	2 год/ 10 тиж			9 год						
Тема 9. Міжнародна економічна безпека та проблеми економічного розвитку	15 год	4 год/ 11-12 тиж	2 год/ 12 тиж			9 год						
Тема 10. Міжнародна екологічна безпека.	11 год	2 год/ 13 тиж	1 год/ 14 тиж			8 год						
Тема 11. Міжнародна епідеміологічна безпека.	11 год	2 год/ 14 тиж	1 год/ 14 тиж			8 год						
Тема 12. Міжнародна інформаційна безпека.	11 год	2 год/ 15 тиж	1 год/ 15 тж			8 год						
Усього годин	150	30	15			105						

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи
1	Тема 1. Основні поняття міжнародної безпеки. <i>Завдання:</i> Опрацювання навчальної літератури, аналіз періодичних видань, складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, підготовка доповідей
2	Тема 2 Теоретичні підходи до міжнародної безпеки.. <i>Завдання:</i> Опрацювання навчальної літератури, аналіз періодичних видань, складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, підготовка доповідей
3	Тема 3. Проблема демографії та міграції в міжнародній безпеці. <i>Завдання:</i> Опрацювання навчальної літератури, аналіз періодичних видань, складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, підготовка доповідей
4	Тема 4. Проблема ресурсів та продовольства в міжнародній безпеці. <i>Завдання:</i> Опрацювання навчальної літератури, аналіз періодичних видань, складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, підготовка доповідей
5	Тема 5. Гуманітарний аспект міжнародної безпеки. <i>Завдання:</i> Опрацювання навчальної літератури, аналіз періодичних видань, складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, підготовка доповідей
6	Тема 6. Міжнародна воєнна безпека. <i>Завдання:</i> Опрацювання навчальної літератури, аналіз періодичних видань, складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, підготовка доповідей
7	Тема 7. Системи колективної безпеки. <i>Завдання:</i> Опрацювання навчальної літератури, аналіз

	періодичних видань, складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, підготовка доповідей
8	Тема 8. Проблема тероризму та іррегулярних армій в міжнародній безпеці. Завдання: Опрацювання навчальної літератури, аналіз періодичних видань, складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, підготовка доповідей
9	Тема 9. Міжнародна економічна безпека та проблеми економічного розвитку. Завдання: Опрацювання навчальної літератури, аналіз періодичних видань, складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, підготовка доповідей
10	Тема 10. Міжнародна екологічна безпека. Завдання: Опрацювання навчальної літератури, аналіз періодичних видань, складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, підготовка доповідей
11	Тема 11. Міжнародна епідеміологічна безпека. Завдання: Опрацювання навчальної літератури, аналіз періодичних видань, складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, підготовка доповідей
12	Тема 12. Міжнародна інформаційна безпека. Завдання: Опрацювання навчальної літератури, аналіз періодичних видань, складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, підготовка доповідей

Кафедра міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки бере до уваги такі показники академічної активності та додаткових освітніх досягнень здобувачів вищої освіти:

- відповіді на питання плану семінарського заняття під час заняття;
- доповіді з проблемних питань семінарського заняття;
- участь в активних формах навчання на семінарських заняттях;
- підготовка словника термінів, реферату (есе); укладання тестів, які мають відповідати вимогам щодо їх змісту, обсягу та оформленню;
- розробка тематичних презентацій і кейсів, лекції з фахової дисципліни, дидактичної гри;
- відпрацювання тем пропущених семінарських занять;
- інші здобутки у галузі освіти (грамоти, дипломи, сертифікати тощо)

7. Вимоги викладача

При вивченні дисципліни «Міжнародна безпека» необхідно спиратися на конспект лекцій та рекомендовану літературу. Водночас вітається використання інших джерел з альтернативними поглядами на ті чи інші питання задля формування продуктивної дискусії та різнобічного вивчення поточної міжнародної ситуації і передбачення можливих напрямів її трансформації.

Високо оцінюється прагнення здобувачів вищої освіти:

- регулярно відвідувати заняття;
- планомірно та систематично засвоювати навчальний матеріал;
- активно працювати на практичних заняттях: брати участь в обговоренні дискусійних питань та кейсів;
- повною мірою долучатися до активних форм навчання;
- відпрацьовувати пропущені практичні заняття.

Обов'язковою вимогою є дотримання норм академічної поведінки та етики.

8. Методи контролю

При вивченні дисципліни застосовується поточний та підсумковий семестровий форми контролю..

Поточний контроль проводиться у формі усного опитування, бесіди студентів із заздалегідь визначених питань, у формі виступів здобувачів вищої освіти з доповідями при обговоренні навчальних питань на семінарських заняттях.

Підсумковий семестровий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень здобувачів вищої освіти. Він проводиться у письмовій

формі у вигляді семестрового екзамену (за чотирирівневою шкалою оцінювання). Терміни проведення підсумкового семестрового контролю встановлюються графіком навчального процесу, а обсяг навчального матеріалу, який виноситься на підсумковий семестровий контроль, визначається робочою програмою дисципліни. Сумарна кількість рейтингових балів за вивчення дисципліни за семестр розраховується як сума балів, отриманих за результатами поточного контролю та балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. Максимальна сума балів за семестр складає 100 балів.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання												Всього	Залік	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	60	40	100
4	5	5	5	5	5	5	6	5	5	5	5			

Критеріями оцінювання знань за поточний контроль є успішність освоєння знань та набутих навичок на лекціях та семінарських заняттях, що включає систематичність їх відвідування, здатність здобувача вищої освіти засвоювати категорійний апарат, навички узагальненого мислення, логічність та повноту викладання навчального матеріалу, навички творчо підходити до вирішення поставлених завдань, активність роботи на семінарських заняттях, рівень знань за результатами опитування на семінарських заняттях, самостійне опрацювання тем у цілому чи окремих питань.

Схема нарахування балів за поточним контролем (засвоєння теми дисципліни):

- 5-6 балів - здобувач вищої освіти цілком і всебічно розкрив сутність питань теми, вільно оперує поняттями і термінологією, демонструє глибокі знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідних питань і може аргументовано її доводити;
- 3-4 балів - здобувач вищої освіти розкрив питання теми у загальних рисах, розуміє їхню сутність, вільно оперує поняттями і термінологією, але спостерігаються деякі упущення при відповідях на питання та неточні обґрунтування;
- 1-2 бали - здобувач вищої освіти не повністю розкрив питання теми у загальних рисах, намагається робити висновки, але слабо орієнтується в джерелах, припускається помилок, матеріал викладає нелогічно;
- 0 балів - здобувач вищої освіти не розкрив питання теми, не розуміє його сутності, не орієнтується в джерелах, припускається грубих помилок, матеріал викладає нелогічно.

Оцінювання знань та умінь студентів при підсумковому контролі здійснюється відповідно до наступних критеріїв:

Кількість балів	Критерії оцінювання
35-40	Студент цілком і всебічно розкрив усі питання, вільно оперує поняттями і термінологією, демонструє глибокі знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідних питань і може аргументовано її доводити.
29-34	Студент достатньо повно і всебічно розкрив усі питання, вільно оперує термінологією і поняттями, демонструє знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідних питань і може аргументовано її доводити.
18-28	Студент розкрив питання у загальних рисах, але спостерігаються деякі упущення при відповіді на питання, обґрунтування неточні. Не підтверджуються достатньо обґрунтованими доказами.

10-17	Студент розкрив питання у загальних рисах, розуміє їхню сутність, намагається робити висновки, але при цьому слабо орієнтується в джерелах, припускається грубих помилок, матеріал викладає нелогічно.
0-9	Студент не в змозі дати відповідь на поставлені запитання, або відповідь не правильна, не розуміє суть питання. Не ознайомлений з джерелами. Не може зробити висновків.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності потягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90-100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. Бартош А. А. Основы международной безопасности. Организации обеспечения международной безопасности / А. А. Бартош. — М. : Издательство Юрайт, 2018. — 247 с.
2. Booth K. Theory of World Security / K. Booth. — Cambridge University Press, 2007. — 496 p.
3. Buzan B., Wæver O. Regions and Powers: The Structure of International Security / B. Buzan, O. Wæver Cambridge: Cambridge University Press, 2004 — 596 p.
4. Глобальна та національна безпека; за заг. редакцією Г. П. Ситника. — К.: НАДУ, 2016. — 784 с.
5. Антонов В. О. Поняття та зміст системи національної безпеки / В. О. Антонов // Держава і право. Юридичні і політичні науки. — К., 2010. — Вип. 48. — С. 137–144.
6. Стратегія і тактика національної безпеки: зарубіжний досвід, проблеми та перспективи України / за заг. ред. В. П. Горбуліна. — К. : Нац. центр з питань євроатлант. інтеграції, 2006. — 304 с.
7. Богданович В.Ю. Теоретические основы анализа проблем национальной безопасности государства в военной сфере [моногр.] / В.Ю. Богданович. — К.: Основа, 2006. — 296 с.
8. Ачкасов В. А., Ланцов С. А. Мировая политика и международные отношения: Учебник / В. А. Ачкасов, С. А. Ланцов. — М.: Аспект Пресс, 2011. — 480 с.

Допоміжна література

1. Калдор М. Новые и старые войны: организованное насилие в глобальную эпоху / М. Калдор. — М.: Изд-во Института Гайдара, 2015. — 416 с.
2. Ергин Д. Добыча. Всемирная история борьбы за нефть, деньги и власть / Д. Ергин. — М.: Альпина Паблицер, 2012. — 944 с.
3. Кревельд М. Расцвет и упадок государства / М. ван Кревельд. — М.: ИРИСЭН, 2006. — 544 с.
4. Кревельд М. Трансформация войны / М. ван Кревельд. — М.: ИРИСЭН, 2005. — 384 с.

5. Мак-Нил У. В погоне за мощью. Технология, вооруженная сила и общество в XI – XX веках. – М., 2008. – 456 с.
6. Хардт М. Империя / М. Хардт, А. Негри. - М.: Праксис, 2004- — 440 с.
7. Хардт М. Множество: война и демократия в эпоху империи / М. Хардт, А. Негри. - М.: Культурная революция, 2006. – 559 с.
8. Гобсбаум Е. Вік екстремізму. Коротка історія XX віку, 1914-1991 / Ерік Гобсбаум. - К.: – Видавничий дім «Альтернативи», 2001. – 544 с.
9. Бринолфссон Э. Новый мировой порядок /Э. Бринолфссон, Э. Макафи, М. Спенс. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://hvylya.net/analytics/society/novy-j-mirovoj-poryadok.html>
10. Уолтц К. Человек, Государство и Война: теоретический анализ / К. Уолтц //Теория международных отношений: Хрестоматия / Под ред. П. А. Цыганкова. – М.: Гардарики, 2002. – С. 93 – 110.
- 11.Фридман Дж. Горячие точки. Геополитика, критика и будущее мира / Дж. Фридман. – СПб.: Питер, 2016. – 400 с.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

Офіційний сайт Організації Північноатлантичного договору - <https://www.nato.int/>
Офіційний сайт Організації з безпеки і співробітництва в Європі <https://www.osce.org/>
Офіційний сайт Ради безпеки ООН <https://www.un.org/securitycouncil/>
Офіційний сайт Ради національної безпеки і оборони України <https://www.rnbo.gov.ua/>
Стокгольмський інститут проблем миру <http://sipri.org>
Аналітичний центр RAND <https://www.rand.org/>

11. Перелік питань до екзамену

1. Визначення міжнародної безпеки.
2. Співвідношення між національною безпекою, регіональною безпекою та міжнародною безпекою.
3. Визначення ризиків, викликів і загроз міжнародній безпеці.
4. Суб'єкти міжнародної безпеки.
5. Загальна характеристика теоретичних підходів до міжнародної безпеки.
6. Основні підходи до міжнародної безпеки в рамках Міжнародної політичної соціології (International Political Sociology (security studies)).
7. Основні підходи до міжнародної безпеки Копенгагенської школи міжнародних відносин (Copenhagen School (international relations)).
8. Основні підходи до міжнародної безпеки Школи безпеки країн третього світу (Third World Security School).
9. Основні підходи до міжнародної безпеки Паризької школи дослідження безпеки (Paris School (security studies)).
10. Загальна характеристика проблеми демографії в міжнародній безпеці.
11. Загальна характеристика проблеми міграції в міжнародній безпеці.
12. Демографічний перехід та його наслідки в розвинутих країнах.
13. Загроза неконтрольованої міграції.
14. Проблема ресурсів та продовольства в міжнародній безпеці
15. Обмеженість ресурсів та нерівномірний доступ до них в сучасному світі.
16. Залежність від зовнішніх ресурсів низкою країн як проблема міжнародної безпеки.
17. Проблема голоду в контексті міжнародної безпеки.
18. Загроза війн за доступ до природних ресурсів в країнах, що розвиваються.

19. Гуманітарний аспект міжнародної безпеки.
20. Нерівномірний розвиток людського капіталу в сучасному світі як виклик міжнародній безпеці.
21. Архаїзація населення третього світу як виклик міжнародній безпеці.
22. Торгівля людьми в контексті міжнародної безпеки
23. Дотримання прав людини в контексті міжнародної безпеки.
24. Проблема доступності медичних послуг і розвитку медицини в контексті міжнародної безпеки
25. Релігійні та етнічні конфлікти.
26. Проблема урбанізації/деурбанізації в сучасному світі.
27. Міжнародна воєнна безпека: загальна характеристика.
28. Військові конфлікти у сучасному світі.
29. Особливості трансформацій військових конфліктів у другій половині XX ст.
30. Професіоналізація і скорочення чисельності армій в розвинутих країнах.
31. Війни на периферії світової системи.
32. Міжнародні механізми обмеження війн.
33. Обмеження і нерозповсюдження ядерного озброєння.
34. Розповсюдження озброєння масового ураження як основна загроза міжнародній воєнній безпеці.
35. Поняття системи колективної безпеки.
36. Значимість колективної безпеки для міжнародної безпеки.
37. Особливості формування систем колективної безпеки в другій половині XX ст.
38. Сучасні системи колективної безпеки.
39. Проблема тероризму та іррегулярних армій в міжнародній безпеці.
40. Особливості тероризму на початку XXI ст.
41. Іррегулярні армії: передумови виникнення та особливості розвитку.
42. Війни нового типу. Гібридні війни.
43. «Приватизація» війн і військових організацій. .
44. Втрата державами монополії на застосування насилля як загроза міжнародній безпеці.
45. Міжнародна економічна безпека та проблеми економічного розвитку: загальна характеристика.
46. Внутрішні і зовнішні загрози національній економічній безпеці.
47. Ризики від взаємозалежності національних економік в рамках глобального ринку.
48. Загострення конкуренції за ринки збуту: ризики та загрози для міжнародної безпеки..
49. Міжнародна екологічна безпека: загальна характеристика.
50. Наявні ризики та загрози в сфері міжнародної екологічної безпеки.
51. Міжнародні організації із забезпечення екологічної безпеки.
52. Міжнародні нормативно-правові акти направлені на поліпшення екологічної ситуації в світі.
53. Міжнародна епідеміологічна безпека: загальна характеристика..
54. Сучасні епідеміологічні виклики та загрози.
55. COVID-19: економічні і політичні наслідки для світу.
56. Міжнародна інформаційна безпека: загальна характеристика.
57. Інформаційна революція та її наслідки.
58. Проблема суверенітету в інформаційну епоху.
59. Нормативно-правове регулювання інформаційної сфери.
60. Ризики і загрози інформаційній безпеці в сучасному світі.